

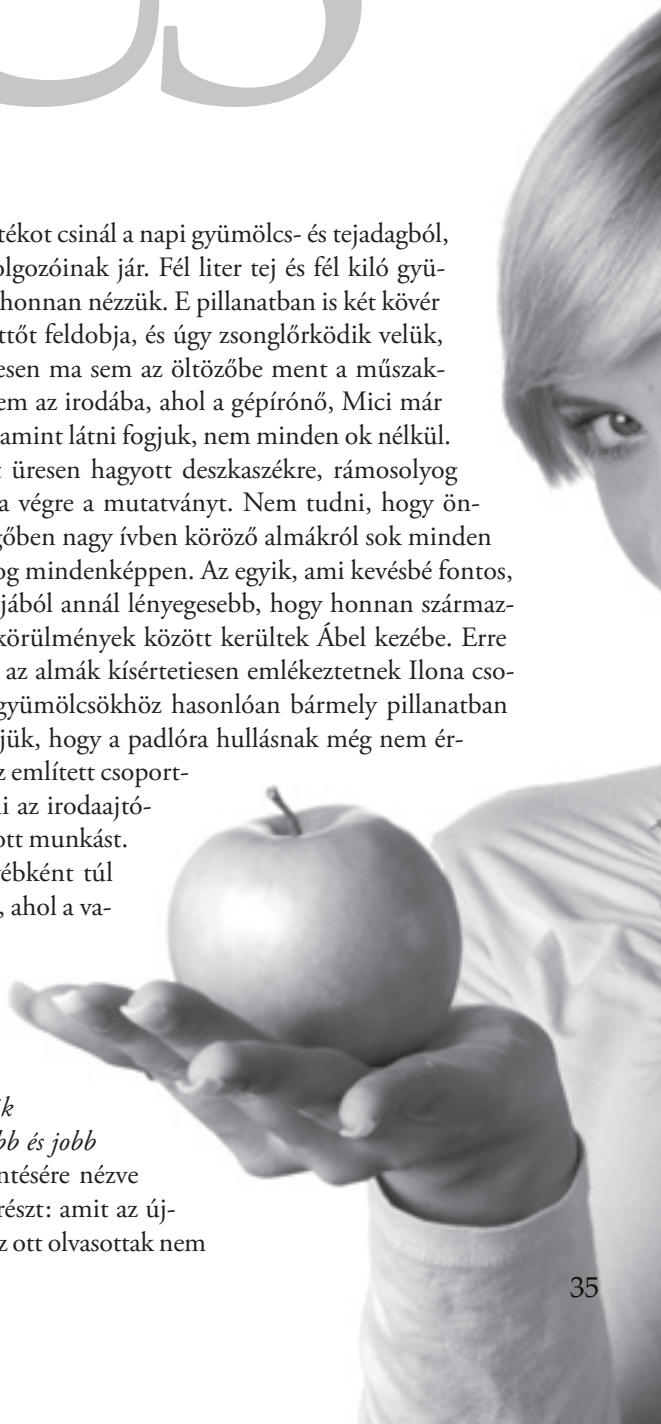

GYÜMÖLCS, HIUS

Ábelnek van egy furcsa szokása. Játékot csinál a napi gyümölcs- és tejadagból, ami kizárólag az üzemegység dolgozóinak jár. Fél liter tej és fél kiló gyümölcs naponta, nagy szó ez, akárhonnán nézzük. E pillanatban is két kövér almát forgat a kezében. Últében mindkettőt feldobja, és úgy zsonglórködik velük, mint egy vásári mutatványos. Természetesen ma sem az öltözőbe ment a műszakkezdés előtt, ahogy a többi dolgozó, hanem az irodába, ahol a gépirónő, Mici már órák óta dühödten csapkodja az írógépet, amint látni fogjuk, nem minden ok nélkül.

A fiú csendben ül le az asztal mellett üresen hagyott deszkaszékre, rámosolyog a gépirónőre, és szétvetett lábakkal hajtja végre a mutatványt. Nem tudni, hogy önmagát vagy Micit szórakoztatja-e. A levegőben nagy ívben köröző almákról sok minden eszünkbe juthat e pillanatban, de két dolog mindenképpen. Az egyik, ami kevésbé fontos, ám az ország élelmiszerellátása szempontjából annál lényegesebb, hogy honnan származnak ezek az almák, és pontosan milyen körülmények között kerültek Ábel kezébe. Erre később még visszatérünk. A másik, hogy az almák kísértetiesen emlékeztetnek Ilona csoportvezető pirospozsgás fejére, amely a gyümölcsökhöz hasonlóan bármely pillanatban a padlóra hullhat. Megnyugtatóként közöljük, hogy a padlóra hullásnak még nem érkezett el az ideje, biztosra vesszük, hogy az említett csoportvezetői fej percekben belül meg fog jelenni az irodaajtóban, hogy rendre utasítsa Ábelt, a betanított munkást.

Almákat fejjel összevetni nincs egyébként túl sok értelme, olyan helyen meg pláne nem, ahol a valódi jelentések már jó ideje érvényüket veszítették. A dolgok – itt és most – nem azt jelentik, amit jelenteniük kéne. Lássunk rögtön egy példát. Mici, a gépirónő alig néhány perccel ezelőtt olvasta az újságban, hogy „*Nem hiányzik a disznóhús a csepeli asszonyoknak – olcsóbb és jobb a baromfi.*” Amiből a dolgok valódi jelentésére nézve kétféle következtetést vonhatunk le. Egyrészt: amit az újság ír, nyilvánvalóan nem igaz. Másrészt: az ott olvasottak nem

azt jelentik, hogy a hús valóban nem hiányzik. Disznóhús nincs, ezt mindenki tudja, ahogy lényegében almát sem lehet kapni hónapok óta. Ha az újságban írtak és olvasottak valódi jelentésére kellene rákérdeznünk, az helyesen úgy hangozna: vegyen-e a csepei asszony csirkét és pulykát a munkából hazatérő hitvesének, vagy ragaszkodik inkább a sertéshúshoz? Ami drágább lenne ugyan, viszont garantáltan nincs. Ezt a kérdést Mici is feltehetné magának, és nyilván nem ragaszkodna a disznóhúshoz, de nem teszi fel, teljesen függetlenül attól, hogy van-e hitvese. Egyébként nincs neki.

Ábel, a betanított munkás most veszi észre, hogy elmúlt délután két óra, az

az visszavonhatatlanul elkésett. Felpattan hát a székről, és a gépírózó íróasztalához lép.

– Magának adnám az egyik almát.

A fiatal és éppenséggel takaros gépírózónek, úgy tűnik, elszállt minden dühe, mert amint láthatjuk, egészen idáig elbűvölve nézte a fiú mutatványát. Most felnevet, az almákra pillant, Ábel pedig feltűnés nélkül az íróasztalnak préseli az ágyékát.

– A másikat kérem, nem az egyiket – mondja.

Úgy véljük, valóban ez a megfelelő mondat, ha a gépírózó – a kor szóhasználatával élve – incselkedni szeretne a betanított munkással. És valóban, Mici máris vérmes ábrándokat szövöget egy Ábellel a Spartacusban elfogyasztandó süteményről és likőrrel. Ábel leteszi az almát a gépírózó elé. Ma este tíz után fog végezni az üzemben, és jövő hétre éjszakai műszakba osztották, még ha akarná sem biztos, hogy jutna ideje ilyesmire, azaz süteményre, likőrre és nem utolsósorban Mici társaságára. Eltöprenghetnek közben azon is, hogy vajon Ábel akar-e süteményt és likőrt fogyasztani Micivel, és ha nem, akkor egyáltalán mit keres ilyenkor itt, irodában, ám az időnk ezúttal sajnos lejárt. Ilona, az említett csoportvezető épp ebben a pillanatban dugja be a fejét az ajtóreszen.

– Kovács, te itt? Hát öltözz, fiam, és irány az udvar! A flux nem várhat! Két hét, és itt a miniszter elvtárs...

Az alma, mintha a vesztét érezné, hirtelen legurul az asztalról, és tompán koppan a padlón.

– A miniszter?

– Igen, a miniszter. Mire vársz még, szedd a lábad!

És Ábel bizony, mint akit rajtakaptak valamin, szégyenkezve távozik az irodából. Az öltöző a csarnok északi részén van, valamivel a horganyraktáron túl. Amíg eljut odáig, van ideje átgondolni néhány apróságot. Az jut eszébe például, hogy Ilona csoportvezető az irodából nézve bármilyen szigorúnak tűnik is, nem szabad elfelejteni, milyen sokat tett az üzemért, és így közvetve a népgazdaságért is. Az utóbbi időben például új pácoló kádat szereltek be a csarnokba, sőt ma már minden brigádnak külön szerszámkészlete van.

Meg az is bizonyosan eszébe jut, hogy Ilona csoportvezető az irodából nézve bármilyen gondterheltnek tűnik, azt azért nem szabad elfelejteni, hogy milyen sokat tett a hatékony termelésért, és így közvetve hazánk nehéziparáért is. Fél éve már, hogy az üzemben a fiúk sohasem fogynak ki a cinkből, az ólomból, és sósav is mindig van elég. Valamint új munkamódszerek kerültek bevezetésre, és az üzem így immár szégyenkezés nélkül állhat helyt a munkaversenyben.

Ilona csoportvezető továbbá az irodából nézve bármilyen morózusnak tűnik, nem szabad elfelejteni, hogy milyen sokat tett a munkásmozgalomért, és így közvetve a pártért is. Hiszen olyan gyakran hangoztatta a szociáldemokratákról brigádgyűléseken, munka közben vagy éppen, amikor adódott, hogy „jól van, fiaim, persze, azok is munkáspárt, de ha szükségük van valamire, azonnal lepaktálnak a főnökkel”. Hogy ki a főnök, az most nem számít, de az biztos, hogy Ilona csoportvezető, ha munkásérdekről van szó, soha nem pak-

tál le senkivel. Tulajdonképpen még a munkásmozgalomtól is képes megvédeni a munkásmozgalmat. Ábel, a betanított munkás ezt ugyan nem tudja, de a csoportvezető épp az imént vett részt egy összejövetelen a WM-gyár régi kaszinója mellett, ahol az ebben illetékes bizottság arról döntött, hogy a munkásmozgalom árulóinak, láncos kuttyák csatlósainak lakolniuk kell. Ennek fényében – szigorúan önkéntes alapon – aláírásgyűjtést is kezdeményeznek a napokban az üzemegységekben.

És végül azt sem szabad elfelejteni, hogy Ilona csoportvezető az irodából nézve bármilyen pökhendi, burzsoá alaknak tűnik, mégiscsak zsellér származású. Nem éppen közvetve, de közvetlenül. Téma volt ugyanis a Spartacusban, hogy Ilona anyja amolyan summás volt lány korában Somogyban. Alkalom szüli a tolvajt, ahogy a közmondás is tarja, és a summások között bizony gyakran esett tolvajlás áldozatául egy-egy lány tisztessége. Zsúfolt barakkokban, tömeges szálláshelyeken visszamenőleg is leomlanak a szocialista erkölcs korlátai, és nem mintha bármit változtatna Ilona csoportvezető munkában szerzett érdemein, de szegény mégiscsak egy ilyen tolvajlás áldozatának a gyümölcse. És lássuk be, ez azért egészen új színben tűnteti fel őt. Nem szabad elfelejteni ugyanakkor, hogy a munkásmozgalom és a nehézipar egyként lehet hálás Ilona elvtárs és csoportvezető édesanyjának, Ica néninek, amiért az akkor alig három hónapos csoportvezetővel együtt végül is Kisztepen kötött ki.

És tegyük hozzá gyorsan, hogy Mici is hálás lehet a maga módján. Egyrészt ugye Ábelnek az alma miatt, hiszen saját jogon ő neki nem is jár a napi gyümölcsadagból, másrészt viszont Ilona csoportvezetőnek, aki a szabályokat kijátszva a gyümölcs mellé nem ritkán a tejből is juttat neki. Mindezért pedig még a tisztességét sem kell feláldoznia, elég, ha engedelmesen eltűri, hogy a csoportvezető elvtárs időnként úgyszólván belecsípjén a fenekébe. Ez meg, noha Ábelt éppen felbosszanthatja ugyan, könnyen beláthatjuk, hogy népgazdasági szempontból aligha kifogásolható. Más kérdés persze, hogy Mici udvarlójának, Mihálynak tudnia kell-e róla. ■ ■ ■

■ **Kassai Zsigmond** (Veszprém, 1981) kritikus, író. 2008-ig Keszthelyen, azóta Budapesten él.

